

Voortgangsbericht Rli

Oktober 2024

Het voortgangsbericht informeert maandelijks raad, stafbureau en externe betrokkenen over de voortgang van lopende/afgeronde adviestrajecten van de Rli.

A. Voortgang lopende adviestrajecten

Duurzaam bouwen

Verwacht: najaar 2024

Commissievoorzitter: Karin Sluis

Contactpersoon: Bas Waterhout bas.waterhout@rli.nl

Hoe kan de overheid de juiste voorwaarden creëren voor een omslag naar het gebruik van duurzame materialen voor de bouw van woningen, en dit hand in hand laten gaan met de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van nieuwe woningen?

Met het advies 'Duurzaam bouwen' gaat de raad na onder welke (beleids)voorwaarden de omslag in de bouwketen naar het gebruik van duurzame materialen in de woningbouw gestalte kan krijgen. Op 19 september heeft de raad in nieuwe samenstelling zich over het conceptadvies gebogen. Daaraan voorafgaand is het besproken in de ambtelijke contactgroep (BZK, EZ, IenW, LVVN en VRO).

In het conceptadvies wordt de nadruk gelegd op CO₂-reductie in het materialengebruik, met het oog op de te halen klimaatdoelen. Een belangrijke tussenconclusie is dat het gebruik van CO₂-arme materialen de snelheid en de betaalbaarheid van woningbouw niet in de weg hoeft te staan. Een deel van de bouwketen laat dit nu al zien. Om ook de rest van de bouwketen mee te krijgen in het bouwen met CO₂-arme materialen, is helder en consistent beleid nodig vanuit de overheid en dient de branche in te zetten op innovatie en betere onderlinge samenwerking. Dit is nodig om zowel de klimaatdoelen als de woningbouwdoelen te halen. De beleidsdoelen van de overheid voor de woningbouw moeten de bouwketen ook voorbereiden op de regelgeving die de komende jaren uit Europa komt.

Op 9 oktober is een aangescherpte versie van het conceptadvies tijdens een expertmeeting besproken met partijen uit de bouwketen. De komende periode wordt gebruikt om de opbrengst van de bijeenkomst te verwerken en de aanbevelingen in het advies verder aan te scherpen. Begin november wordt het advies voorgelegd aan een drietal externe referenten en besproken met de directeur-generaal Volkshuisvesting en Bouwen, Chris Kuijpers (VRO). Naar verwachting ligt het advies op 14 november ter vaststelling voor in de raad.

Lees meer over het advies duurzaam bouwen op [Duurzaam Bouwen \(rli.nl\)](#)

Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid

Verwacht: begin 2025

Commissievoorzitter: Jantine Kriens

Contactpersoon: Bart Swanenvleugel bart.swanenvleugel@rli.nl

Waardoor worden de grote problemen in de leefomgeving onvoldoende effectief opgelost? Welke fundamentele keuzes zijn nodig om dat wel te doen? Welke consequenties hebben die keuzes? Om welke vormen van organiseren en sturen vraagt dit en wat zijn daarbij de rollen van overheid, markt en samenleving?

De problemen op het gebied van de klimaat-, biodiversiteits- en grondstoffentransities en andere dossiers in de leefomgeving zijn al lange tijd bekend. Op tal van terreinen worden ook vorderingen gemaakt bij het oplossen daarvan, maar toch is het in veel belangrijke leefomgevingsdossiers tot op heden niet gelukt om de beoogde resultaten te halen of binnen bereik te brengen. Het is onzeker of alle ambities van het leefomgevingsbeleid daadwerkelijk waargemaakt worden. In het adviestraject 'Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid' gaat de raad in op wat ervoor nodig is in het samenspel tussen overheid, markt en samenleving om doeltreffende oplossingen te vinden voor de grote leefomgevingsproblemen waarvoor ons land zich gesteld ziet.

Op 12 september heeft de commissie een gesprek gevoerd met partijen uit de watersector (DeltaDoordacht). Aan de hand van de probleemverkenning en elementen uit de redeneerlijn is met hen besproken welke doorbraken nodig zijn om systeemfalen te voorkomen. Met ambtenaren van het ministerie van LNVN werd op 3 oktober een vergelijkbaar gesprek gevoerd over wat er nodig is voor doorbraken naar een duurzaam voedselsysteem. Met de opbrengsten van deze en eerdere bijeenkomsten wordt de redeneerlijn uitgewerkt tot een eerste conceptadvies, dat op 14 november in de raad zal worden besproken. De commissie heeft als input voor het concept bovendien gesproken met de auteurs van het PBL-rapport *Lerende Evaluatie Klimaatbeleid*, over handelingsperspectieven om belemmerende patronen en factoren te doorbreken.

De commissieleden zijn: Jantine Kriens (commissievoorzitter), Bernard ter Haar, James Kennedy, Yourai Mol, Krijn Poppe en Nanke Verloo. Eind 2023 publiceerde de raad een probleemverkenning, vooruitlopend op het advies. In mei gaf de commissievoorzitter, Jantine Kriens, een presentatie van deze verkenning. Deze is integraal te bekijken via de [Rli-website](#).

Lees meer op [Systeemfalen in het leefomgevingsbeleid \(rli.nl\)](#)

Inclusieve verduurzaming

Verwacht: tweede helft 2025

Commissievoorzitter: André van der Zande

Contactpersoon: Evert Nieuwenhuis: evert.nieuwenhuis@rli.nl

Hoe kan effectief duurzaamheidsbeleid zo worden ontwikkeld dat de samenleving in den brede daarin wordt betrokken en doelen en instrumenten zowel verbeterd als breed gedragen worden? Welke eisen stelt dat aan de verdeling van de lusten en de lasten van verduurzaming, de manier waarop afwegingen daarover worden gemaakt en hoe beleid wordt vormgegeven en uitgevoerd?

In de vastgestelde startnotitie wordt geconstateerd dat het nodige is gezegd en geschreven over inclusieve verduurzaming, klimaatrechtvaardigheid (WRR, 2023) en het belang van betrokkenheid van burgers (PBL, 2023). Dit advies wil daarop voortbouwen en zich vooral richten op het *hoe*: welke beleidsinstrumenten leiden tot inclusievere verduurzaming? Het richt zich daarbij op de volgende aspecten van verduurzaming: klimaat & energie, natuur & landbouw en gezonde leefomgeving & milieuvervuiling.

In de raad van oktober stond er een tussentijdse bespreking op de agenda. Deze tussentijdse bespreking was bedoeld om de raad op de hoogte te brengen van de vorderingen en om de (nieuwe) raadsleden bekend te laten worden met het adviestraject.

De eerste gesprekken met directeuren-generaal van de betrokken departementen hebben plaatsgevonden en er worden nog enkele gepland.

De commissieleden namens de Rli zijn André van der Zande (voorzitter) en Erik Verhoef. Externe commissieleden zijn Margreet van Gastel (voormalig gemeenteraads- en statenlid, voormalig wethouder en programmamanager energie voor bedrijven bij het ministerie van EZK), Reint Jan Renes (lector Psychologie voor een Duurzame Stad, Hogeschool van Amsterdam) en Katrien Termeer (hoogleraar bestuurskunde aan Wageningen University & Research).

Lees meer op [Inclusieve verduurzaming \(rli.nl\)](#)

Overheid als aandeelhouder

Verwacht: zomer 2025

Commissievoorzitter: Jeanet van Antwerpen

Contactpersoon: Joris Stok joris.stok@rli.nl

Hoe kan - en in hoeverre moet - de overheid sturen op bestaande en mogelijke nieuwe overheidsdeelnemingen in het licht van de grote opgaven in het domein van de fysieke leefomgeving en infrastructuur?

In oktober is de raad gestart met het adviestraject *Overheid als aandeelhouder*. Drie raadsleden nemen zitting in de commissie die het adviestraject zal begeleiden. Het gaat om Jeanet van Antwerpen (raadslid en commissievoorzitter), Renée Bergkamp (raadslid en lid van de commissie) en Marnix Kluiters (junior raadslid en lid van de commissie). Aanvullend worden op dit moment enkele experts benaderd als extern commissielid. Het streven is om het advies voor het zomerreces 2025 af te ronden.

Het adviestraject is aangekondigd in het werkprogramma 2024-2025. Aanleiding was de discussie over enerzijds de rol van activistische aandeelhouders en wat dit betekent voor overheidsdeelnemingen én de discussie over uitbreiding van taken van bestaande deelnemingen en de mogelijke noodzaak van nieuwe overheidsdeelnemingen.

Overheidsdeelnemingen zijn private bedrijven waarvan de overheid aandeelhouder is. Er zijn bedrijven waarvan de overheid 100% aandeelhouder is en bedrijven waarin de overheid één van de aandeelhouders is. Soms zijn alle overige aandelen dan in eigendom van andere overheden (denk aan Schiphol en het Havenbedrijf Rotterdam) en in andere gevallen zijn private partijen medeaandeelhouder (die soms zelfs de meerderheid van de aandelen bezitten, denk aan Air France-KLM en ABN-AMRO). Ook decentrale overheden participeren bijvoorbeeld in energienetbeheerders, warmtebedrijven, afvalverwerkers en exploitatiemaatschappijen. Soms samen met de Rijksoverheid, maar vaak ook zelfstandig.

Het advies moet resulteren in aanbevelingen aan de Rijksoverheid, decentrale overheden én bestuurders en commissarissen van overheidsdeelnemingen. De focus ligt daarbij op het bieden van een concreet handelingsperspectief om te sturen op overheidsdeelnemingen. Het gaat daarbij zowel over het mogelijke instrumentarium als over de wenselijkheid om het instrumentarium in te zetten.

Raadsevaluatie 2020-2024

Gepubliceerd op 8 oktober 2024

Contactpersoon: Joris Stok joris.stok@rli.nl

De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) wil meer aandacht gaan besteden aan de doorwerking van adviezen, onder andere met een vervolg op het advies 'Elke regio telt'. Daarnaast wil de raad een toekomstpanel instellen waarin leden met verschillende achtergronden en vanuit verschillende perspectieven het werk van de raad kunnen ondersteunen. Als laatste doet de raad verschillende voorstellen om de werkprocessen te optimaliseren (waaronder het proactief ophalen van externe kennis bij het opstellen van het werkprogramma).

Deze verbetervoorstellen doet de raad naar aanleiding van de evaluatie van de derde zittingsperiode (2020-2024). De kaderwet adviescolleges geeft aan dat de Rli iedere vier jaar een raadsevaluatie moet uitvoeren. Op 1 augustus 2024 eindigde de derde zittingsperiode van de raad, is de samenstelling van de raad gewijzigd en hebben we een nieuwe voorzitter. Op 27 juni 2024 heeft de raad-in-oude-samenstelling de raadsevaluatie over de derde zittingsperiode vastgesteld. Vervolgens heeft de raad-in-nieuwe-samenstelling naar aanleiding van de raadsevaluatie verbetervoorstellen geformuleerd om het functioneren verder te verbeteren. De raadsevaluatie en de verbetervoorstellen zijn gezamenlijk op 8 oktober aangeboden aan de minister van

Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

B. Informatie over uitgebrachte adviezen

Waardevol regeren: sturen op brede welvaart

Publicatiedatum: 9 juli 2024

Commissievoorzitter: Pallas Agterberg

Contactpersoon: Douwe Wielenga douwe.wielenga@rli.nl

Op dinsdag 9 juli heeft de raad zijn advies 'Waardevol regeren: sturen op brede welvaart' uitgebracht. Het advies is schriftelijk aangeboden aan de ministers van Klimaat en Groene Groei, Financiën en Economische Zaken. De kern van het advies luidt samengevat:

Welvaart bestaat uit meer dan het materiële welzijn van burgers. Het gaat ook om factoren als gezondheid, veiligheid, de kwaliteit van de woon- en leefomgeving of de kwaliteit van het onderwijs. In het advies constateert de raad dat verschillende factoren die brede welvaart bepalen (zoals de natuur en het oplopende woningtekort) er niet goed voor staan. Op dit moment is er in het beleid van de overheid te weinig systematische aandacht voor al deze factoren. Bovendien gaat onvoldoende aandacht uit naar de verdeling van brede welvaart tussen groepen burgers, tussen huidige en toekomstige generaties en tussen het eigen land en andere landen. Door anders te werk te gaan, kan de politiek beter onderbouwde afwegingen maken. Dat maakt besluiten beter. Om te sturen op brede welvaart moet de overheid volgens de raad:

- 1) meer en betere informatie vergaren om de gevolgen van verschillende mogelijke beleidsmaatregelen en investeringen beter in kaart te brengen. Zo krijgen politici en bestuurders dilemma's scherper in beeld;
- 2) beleidskeuzes baseren op deze informatie, zodat alle factoren van brede welvaart systematisch bij de afwegingen worden betrokken. Omdat niet iedereen hetzelfde wensbeeld van brede welvaart heeft, blijven de uiteindelijke beleidskeuzes door waarden gedreven en dus politiek;
- 3) in de rijksbegroting de consequenties van keuzes zichtbaar maken. Dat is een fundamentele verandering, omdat dan op meer dan alleen geld wordt gestuurd;
- 4) op regionaal niveau betere afspraken maken tussen rijk, provincies, gemeenten en waterschappen zodat ook regionaal beter op brede welvaart wordt gestuurd.

Na de aandacht in de pers direct na het verschijnen in juli (net na de start van het zomerreces) zijn er verzoeken ontvangen van verschillende organisaties om een toelichting te geven op het advies. Op 16 september was er een presentatie voor strategische medewerkers van de MRDH en gemeenten uit dit samenwerkingsverband. Op 25 september was er - op uitnodiging van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies - een presentatie en discussie met de voorzitters en directeuren van verenigingen van rekenkamers, burgemeesters, wethouders, griffiers, raadsleden, statenleden. Ook werd een artikel aangeleverd voor het vaktijdschrift Sociale Vraagstukken, dat in december gepubliceerd zal worden. In november volgen presentaties voor economen van de provincie Noord-Holland, de Gelderlandacademie (wethouders en ondernemers) en op de Dag van de rekenkamers. Ook vindt op 26 november een door de Rli georganiseerde publieksbijeenkomst in Den Haag plaats.

Lees meer op [Waardevol regeren Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](https://www.rli.nl). De Engelse vertaling van het advies verschijnt medio oktober op onze website.

Ruimtelijke ordening in een veranderend klimaat

Publicatiedatum: 12 juni 2024

Commissievoorzitter: Jan Jaap de Graeff

Contactpersoon: Luc Boot luc.boot@rli.nl

Op woensdag 12 juni bracht de raad zijn advies 'Ruimtelijke ordening in een veranderend klimaat' uit. Het advies is schriftelijk aangeboden aan de ministers van Infrastructuur en Waterstaat en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Het advies betoogt dat Nederland in de ruimtelijke ordening meer rekening zal moeten houden met klimaatverandering. Dat geldt niet alleen voor de inrichting van gebieden, maar ook voor locatiekeuzes van activiteiten. We zijn in Nederland gewend dat de waterbeheerders de condities regelen en op het niveau houden dat we gewend zijn. De voortschrijdende klimaatverandering maakt het steeds minder vanzelfsprekend dat altijd en overal in ons land de condities op het gebied van waterveiligheid, wateroverlast en zoetwaterbeschikbaarheid kunnen worden geschapen die nodig zijn om in ons land te kunnen wonen, werken en recreëren. In ons advies betogen we dat we toe moeten naar een ruimtelijke ordening die recht doet aan de grenzen van het watersysteem ('niet alles kan overal'), gekoppeld aan een aanpak die de flexibiliteit biedt om het ruimtegebruik gaandeweg aan te passen aan veranderende omstandigheden ('niet alles kan voor altijd'). We identificeren zeven belemmeringen voor klimaatbestendige ruimtelijke ordening en doen tien aanbevelingen om overheden te helpen om effectief te sturen op klimaatbestendige ruimtelijke ordening.

Het advies heeft bij verschijnen veel aandacht gehad in de pers met o.a. interviews op tv (NOS journaal) en radio (NPO radio 1, BNR Nieuwsradio), artikelen in nationale dagbladen (de Volkskrant, Trouw, NRC en het Financieel Dagblad) en in de vakpers (Binnenlands Bestuur, H2O, ROMagazine, Gebiedsontwikkeling.nu, PONT, Boerderij/Food en Agribusiness). Een toelichting op het advies is en wordt de komende periode gegeven bij uiteenlopende geïnteresseerde overheden en andere partijen, waaronder de ministeries van IenW en VRO, verschillende provincies, waterschappen en gemeenten en andere adviesraden in binnen- en buitenland.

Lees meer op [Ruimtelijke ordening in een veranderend klimaat Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](#). Een Engelse vertaling van het advies verschijnt binnenkort op onze website.